

Güçlü Türkiye'nin Düşünce Merkezi

Sümer-1 Sokak, No:11/1, Kızılay, 06420 Çankaya/ANKARA

SANAL BAHİS VE KUMAR BAĞIMLILIĞINI ÖNLEYİCİ TEDBİRLER/ÇÖZÜM ÖNERİLERİ ÇALIŞTAYI

Sümer-1 Sokak, No:11/1, Kızılay, 06420 Çankaya/ANKARA

Moderatör: SASAM Yurt İçi Direktörü Murat AKTAŞ

Raporlama Sorumlusu: SASAM Ege Bölge Raporlama Sorumlusu Cansu GÖK

KATILIMCILAR

- 1- Murat Aktaş – SASAM Yurt İçi Direktörü
- 2- Furkan Tabanlılar – SASAM Marmara Bölge Koordinatörü
- 3- Aytaç Başok – SASAM İ Anadolu Bölge Koordinatörü
- 4- Selim Öztürk – SASAM Marmara Bölgesi Basın ve Yapılanma Sorumlusu
- 5- Enes Uyar – SASAM Marmara Bölge Planlama Sorumlusu
- 6- Mesut Uyar – SASAM Başkan Yardımcısı
- 7- Muammer Aktaş – SASAM Marmara Bölge Uzmanı
- 8- Uzm. Dr. Ümit Atman – SASAM Ege Bölge Uzmanı
- 9- Ertuğrul Demirel – SASAM Karadeniz Bölge Uzmanı
- 10- Dr. Ahmet Erdinli – SASAM Ege Bölge Uzmanı
- 11- Őener Serim – SASAM İ Anadolu Bölge Planlama Sorumlusu
- 12- Ali Görücü – SASAM İ Anadolu Bölge Uzmanı

Sümer-1 Sokak, No:11/1, Kızılay, 06420 ankaya/ANKARA

İÇİNDEKİLER

- SUNUŐ
1. GÜNDEM MADDELERİ
 2. AMAÇ
 3. YÖNELTİLEN SORULAR
 4. KATILIMCI TESPİTLERİ
 5. SONUÇ
 6. KATILIMCI ÖNERİLERİ

Sümer-1 Sokak, No:11/1, Kızılay, 06420 Çankaya/ANKARA

SUNUŐ

Dijitalleşmenin hızla ilerlemesi, çevrim içi eğlence ve oyun sektörünü de önemli ölçüde etkilemiş; bu süreç, sanal bahis ve kumar uygulamalarının yaygınlaşmasına zemin hazırlamıştır. Kolay erişim imkânı, yüksek reklam etkisi ve cazip içerikler, özellikle gençler başta olmak üzere geniş bir kesimi risk altına sokmaktadır.

Sanal bahis ve kumar bağımlılığı, bireylerin ekonomik, psikolojik ve sosyal yaşamlarını olumsuz etkileyen, kontrol kaybına dayalı bir davranış bozukluğu niteliğindedir. Bu bağımlılık türü; maddi kayıpların yanı sıra aile içi ilişkilerde bozulma, sosyal izolasyon, iş ve eğitim hayatında performans düşüşü gibi çok yönlü sorunlara yol açmaktadır.

Bağımlılıkla mücadelede en etkili yaklaşım, önleyici stratejilerin geliştirilmesi ve farkındalığın artırılmasıdır. Bu amaç doğrultusunda bireylerin, ailelerin, eğitim kurumlarının ve yetkili kurumların koordineli bir şekilde çalışması büyük önem taşımaktadır. Burada sunulan bilgiler, sanal bahis ve kumar bağımlılığının boyutlarını ortaya koyarak hem bireysel hem toplumsal düzeyde bilinçlenmeye katkı sağlamayı hedeflemektedir.

Murat AKTAŞ
SASAM Yurt İçi Direktörü

Sümer-1 Sokak, No:11/1, Kızılay, 06420 Çankaya/ANKARA

GÜNDEM MADDELERİ

- Yasal Düzenlemeler ve Denetim
- Bilinçlendirme ve Eğitim
- Psikolojik Destek ve Rehabilitasyon
- Teknoloji Tabanlı Çözümler
- Küresel İş Birliği ve Sorumlu Oyun
- Sosyal ve Ekonomik Etkiler
- Spor ve Bahis İlişkisi

Sümer-1 Sokak, No:11/1, Kızılay, 06420 Çankaya/ANKARA

AMAÇ

Bu çalıştayın temel amacı, yasa dışı sanal bahis ve dijital bağımlılıkların birey, aile ve toplum üzerindeki yıkıcı etkilerini çok boyutlu olarak ele almak; hukuki, psikolojik, sosyolojik, dini ve teknolojik perspektiflerle mevcut durumu değerlendirmek ve çözüm önerileri geliştirmektir.

Sanal bahis ve dijital bağımlılıkların giderek artan yaygınlığı; aile yapısında çözümlere, bireysel iflaslara, ruh sağlığı sorunlarına ve sosyal izolasyona yol açmaktadır. Bu bağlamda çalıştay, davranışsal bağımlılıklarla mücadelede kamu kurumlarının, sivil toplumun, akademinin ve medya organlarının iş birliği içinde yürüteceği mücadele yöntemlerini tartışmaya açmayı ve özellikle önleme, erken müdahale, rehabilitasyon ve farkındalık alanlarında somut eylem planları oluşturmayı hedeflemektedir.

Ayrıca, yasa dışı bahis organizasyonlarının teknolojik altyapıları, erişim yolları, kripto para ve soğuk cüzdan gibi para transferi araçları üzerinden işleyişi ele alınarak, yasal düzenlemelerin etkinliği ve teknik müdahale imkanları değerlendirilmiştir.

Çalıştayda tüm bu başlıklar ekseninde; ailelerin korunması, bireylerin bilinçlendirilmesi ve bağımlılıkla mücadele alanında sürdürülebilir ve bütüncül stratejilerin geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

“Bilinçli bireyler, toplumsal dönüşümün ve sürdürülebilir kalkınmanın öncüsüdür.”

“Her bireyin kendi farkındalığını artırması, toplumsal sağlığın en önemli garantisidir.”

Sümer-1 Sokak, No:11/1, Kızılay, 06420 Çankaya/ANKARA

YÖNELTİLEN SORULAR

- 1- Yasal düzenleme ve denetimlerin yetersiz olduğu söylenmekte. Dijital ortamda bunu tespit edebilmek ya da reklamları engellemek teknik olarak mümkün müdür? Bu konuda erişim kısıtlama veya dijital yaptırım uygulanabilir mi?
- 2- Bir hukukçu perspektifinden bakıldığında, Türkiye’de yasa dışı bahis, kumar ve benzeri suçlara ilişkin mevcut cezai yaptırımlar etkin mi? Eğer yetersizse, caydırıcılığı artırmak için hangi yasal ve yapısal düzenlemeleri önerirsiniz?
- 3- Cezaevlerindeki çalışmanız ve manevi rehberlik tecrübeniz çerçevesinde, sanal bahis ve bağımlılık türlerinin birey ve toplum üzerinde ne tür sosyal etkileri olmuştur? Sahadan gözlemlerinize dayanarak söyleyebilir misiniz?
- 4- Teknoloji tabanlı denetimlerin yanında, sanal bahis bağımlılığına ilişkin psikolojik destek ve rehabilitasyon alanında ne tür çalışmalar yürütülmektedir?
- 5- Teknoloji tabanlı psikolojik destek ve rehabilitasyon uygulamaları, sanal bahis bağımlılığıyla mücadelede nasıl bir rol oynamaktadır? Bu alanda yürütülen çalışmalar nelerdir?
- 6- Ekran bağımlılığıyla başlayıp zamanla intihara kadar varan ağır sonuçlara neden olabilen bu süreçte, teknolojik olarak bu gidişatın önüne geçmek mümkün müdür; teknoloji tabanlı bir rehabilitasyon sistemi uygulanabilir mi?
- 7- Davranışsal bağımlılıkların tedavisine yönelik, madde bağımlılığından bağımsız olarak yapılandırılmış özel merkezler Türkiye’de mevcut mudur?
- 8- Siber güvenlik altyapısının yanı sıra, sanal bahis bağımlılığına yönelik psikolojik destek, rehabilitasyon ve bilinçlendirme uygulamaları nelerdir?
- 9- Kripto paradaki soğuk cüzdan sistemiyle yürütülen yasa dışı bahis gelir transferinde, soğuk cüzdana para aktarıldığında artık kime aktarıldığı tespit edilemiyor; bu durumda dolandırıcılık suçu oluşuyor mu ve cezai yaptırımlar yeterli mi?
- 10- Türkiye’de tüm şehirlerde erişkin arındırma merkezleri mevcut mudur? Bu merkezlerin sayısı ve hizmet kapsamı yeterli midir?

Sümer-1 Sokak, No:11/1, Kızılay, 06420 Çankaya/ANKARA

SANAL BAHİS VE KUMAR BAĞIMLILIĞININ ADLİ BİLİŞİM VE SİBER GÜVENLİK KAPSAMINDA ÖNLEYİCİ TEDBİRLER VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Mesut UYAR

Dijitalleşmenin hızlanmasıyla birlikte, sanal bahis ve yasa dışı kumar faaliyetlerinde artış gözlemlenmektedir. Bu platformlar, kullanıcıların maddi zarar görmesine ve bağımlılık riskinin yayılmasına neden olmaktadır. Adli bilişim ve siber güvenlik disiplinleri, bu faaliyetlerin önlenmesinde temel rol oynamaktadır.

Dünya genelinde bu faaliyetlerin, özellikle yasal denetimin zayıf olduğu Tayland-Myanmar sınırı, Kamboçya, Filipinler, ABD ve Türkiye gibi bölgelerde yoğunlaştığı görülmektedir. Bu yapılanmaların organize suç ve dolandırıcılıkla bağlantılı olduğu dikkat çekmektedir.

Yasa dışı sanal bahis faaliyetlerinin ülke ekonomisine verdiği zarar, çeşitli kaynaklarda farklı rakamlarla ifade edilmektedir. İçişleri Bakanlığı verilerine göre bu pazarın yıllık büyüklüğü yaklaşık 50 milyar dolar civarındadır. Bazı diğer kaynaklar ise bu rakamı 55 milyar dolar olarak göstermekte, devletin yıllık vergi kaybının ise yaklaşık 300 milyar TL'ye ulaştığı belirtilmektedir. Bu veriler, yasa dışı bahis faaliyetlerinin ekonomik boyutunun ne denli ciddi olduğunu ortaya koymaktadır.

Bununla birlikte, sanal bahis ve kumar bağımlılığının zararları yalnızca ekonomik alanla sınırlı değildir. Psikolojik ve sosyal etkileri arasında bağımlılık, ruh sağlığı sorunları, aile yapısının bozulması ve sosyal ilişkilerin zayıflaması öne çıkmaktadır. Ayrıca, suç oranlarının artması, çocuk ve gençlerin hedef hâline gelmesi, terör ve organize suç yapılarının finansmanı gibi güvenlik riskleri de söz konusudur.

Sümer-1 Sokak, No:11/1, Kızılay, 06420 Çankaya/ANKARA

Adli Bilişim: IP ve kripto para takibiyle yasa dışı bahis siteleri tespit edilir, erişimleri engellenir. VPN ve Dark Web kullanımı izlenir. Dijital deliller mahkemeye sunulur.

Siber Güvenlik: DNS filtreleme ve kimlik doğrulama (KYC, 2FA) ile güvenlik artırılır. Sahte sitelere karşı kullanıcılar uyarılır, güvenlik yazılımları önerilir. Yapay zekâ ile şüpheli işlemler belirlenir.

Sonuç: Teknolojik ve hukuki tedbirlerle sanal bahisle etkili mücadele şarttır.

Görevli Kurumlar ve Çözüm Önerileri – Özet

- **BTK:** Yasa dışı bahis sitelerini DNS/IP filtreleriyle engellemeli, VPN kullanımı tespit edilmeli, uluslararası iş birliği artırılmalı.
- **EGM Siber Suçlar:** Dijital delil analizlerini geliştirip operasyonları sıklaştırmalı.
- **MASAK:** Kripto para işlemlerini izleyerek yasa dışı kazançların aklanmasını önlemeli.
- **RTÜK:** Medyada yasa dışı bahis içeriklerine karşı denetimi ve cezaları artırmalı.
- **Aile ve Sosyal Hizmetler:** Kumar bağımlılığına karşı bilinçlendirme ve rehabilitasyon çalışmaları yapmalı.
- **MEB ve Üniversiteler:** Eğitimde siber suç ve bahisle mücadele konularına yer vermeli.
- **Gençlik ve Spor Bakanlığı:** Gençleri sanal kumardan uzak tutmak için spor ve sosyal etkinlikler, e-spor gibi yasal alternatifleri teşvik etmeli.
- **Genel:** Erişim engelleme, dijital analiz ve yapay zekâ destekli sistemlerle mücadele güçlendirilmeli; kurumlar arası koordinasyon artırılmalı.

Sümer-1 Sokak, No:11/1, Kızılay, 06420 Çankaya/ANKARA

ÇALIŞTAY KAPSAMINDA

KATILIMCILARIN VURGULADIKLARI HUSUSLAR

Murat AKTAŞ

Sanal bahis ve kumar bağımlılığına ilişkin değerlendirmelerde bulunmak üzere, İl Halk Sağlığı Müdür Yardımcısı olarak görev yapan ve AMATEM’de uzun yıllar çalışmış olan Dr. Ümit Atman’a söz verilmiştir. Kendisinden, alandaki deneyimlerine dayanarak mevcut duruma ilişkin tespitlerini ve çözüm önerilerini paylaşması istenmiştir.

Manisa Halk Sağlığı İl Müdür yardımcısı ve SASAM Uzmanı Uzm. Dr. Ümit ATMAN

Sanal bağımlılık, bugünkü çalıştayımızın ana konusunu oluşturmaktadır. Hepimizin bildiği gibi bu durum, zorlantılı bir beyin hastalığıdır. Kişinin başlangıçta bilerek, isteyerek ya da merak duygusuyla başladığı bir davranış modeli; zamanla, beyindeki dopaminerjik ödül merkezlerinin etkisiyle bağımlılık haline dönüşmektedir.

Süreç genellikle şöyle gelişmektedir: Kişi bir maddeyi ya da davranışı ilk etapta haz alma, keyif yaşama amacıyla deneyimler. Bu durum, beyin ödül sistemi tarafından olumlu bir geri bildirimle pekiştirilir. Ardından aynı uyarana tekrar tekrar ihtiyaç duyulmasıyla birlikte, kişi artık bu davranışı kontrol etmekte zorlanır hale gelir. Davranış, haz odaklı olmaktan çıkıp, nörobiyolojik düzeyde bir zorunluluğa dönüşür. Bu noktadan sonra kişi bağımlı hale gelir ve artık çoğu zaman bu eylemi sürdürmek istemese bile durduramaz. Artık tıp literatüründe bağımlılık, bir beyin hastalığı olarak kabul edilmektedir. Ruh sağlığı hastalıkları sınıflandırmasında ise bağımlılıklar, her geçen gün genişleyen bir alan olarak yer almaktadır.

Son yıllarda teknoloji bağımlılığıyla mücadele sürerken, sanal kumar, sanal bahis ve dijital oyunlar gibi davranışsal bağımlılıklar hızla gündeme gelmiştir. Bu tür bağımlılıklar, özellikle genç yaş grubunda ciddi bir artış göstermektedir.

Sümer-1 Sokak, No:11/1, Kızılay, 06420 Çankaya/ANKARA

Sanal bağımlılıkların yaş dağılımına baktığımızda, yoğunluğun 24–35 yaş arasında toplandığı görülmektedir. Ancak 2023–2024 Türkiye Uyuşturucuyla Mücadele Raporu'na göre, sanal bahis sitelerine giriş yapan kullanıcılar arasında yaşın 13'e kadar düştüğü tespit edilmiştir. Bu durum, erken yaşlarda bilinçlendirme ve koruyucu müdahalelerin önemini ortaya koymaktadır.

Davranışsal bağımlılıklara, madde bağımlılığıyla aynı ciddiyetle yaklaşılmalı; tedavi süreçlerinde benzer hassasiyet gösterilmelidir. Bağımlılığın temel nedenleri sanal bağımlılıklar için de geçerlidir. Günümüzde sosyoekonomik koşullar, sanal bahis sitelerinin maddi kazanç vaadi, bir gruba ait olma isteği ve bu platformlara kolay erişim gibi etkenler, özellikle çocukları ve gençleri ciddi risk altında bırakmaktadır. Kafeler gibi kamusal alanlardan rahatlıkla erişim sağlanabilmesi, bu yaş grubunun sanal kumar ve bahisle erken yaşta tanışmasına neden olmaktadır.

Yapılan araştırmalar, sanal bahis ve kumarın yalnızca gençleri değil, yetişkinleri ve özellikle kadınları da etkilediğini göstermektedir. Bu durum, aile bütünlüğünü ve toplumsal huzuru olumsuz etkilemektedir. Kadınların bu ortamlara yönelmesinde, maddi rahatlık ve daha iyi yaşam beklentisi belirleyici olmaktadır. Bu nedenle, özellikle ebeveynlerin sanal bağımlılık konusunda bilinçlendirilmesi büyük önem taşımaktadır.

Artık AMATEM'e sadece madde ya da alkol bağımlıları değil, dijital kumar bağımlılığı olan bireyler de başvurmaktadır. Ancak birçok kişi bu durumu kabul etmemekte, hatta bir geçim aracı olarak savunmaktadır.

Sanal bağımlılıkta da diğer bağımlılıklarda olduğu gibi önce kişinin durumu kabullenmesi ve tedaviyi istemesi gerekir. Ardından ilaç tedavisi ve rehabilitasyon süreci gelir. Ancak sanal bağımlılıktan kurtulmak, diğer bağımlılıklara göre daha uzun sürebilmekte ve daha

Sümer-1 Sokak, No:11/1, Kızılay, 06420 Çankaya/ANKARA

fazla etken içermektedir. Bu nedenle, kişinin çevresinden ve erişim imkânlarından uzaklaştırılması temel bir adımdır.

Yükselen, sinsi ve gizli bir tehdit olarak karşımızda duran bu sorun, 2025 Aile Yılı kapsamında aile yapısını koruma çabalarıyla birlikte ele alınmalıdır. Bağımlılığın her türü, aile ve toplum için ciddi bir tehdit oluşturmaktadır.

Murat AKTAŞ

Sanal bahis ve kumar oynatmanın yasal durumu nedir? Bu faaliyetlere yönelik cezai yaptırımlar nelerdir? Devletin denetim mekanizmaları nasıl işlemektedir? Ayrıca, sanal bağımlılık nedeniyle parçalanmış ailelere ilişkin gözlemler nelerdir?

Avukat Enes UYAR

Türkiye’de yasa dışı bahis oynamak doğrudan suç sayılmamaktadır; bu durum Ceza Kanunu’nda düzenlenmemiştir. Ancak Kabahatler Kanunu kapsamında bu fiil idari para cezası ile, genellikle 3 bin TL civarında bir ceza ile cezalandırılmaktadır.

Buna karşın, yasa dışı bahis oynatmak ve bu faaliyetlere aracılık etmek Türk Ceza Kanunu kapsamında suç teşkil etmektedir. Türkiye’de yasa dışı bahis oynatanların tespiti güçtür; çünkü bu faaliyetlerin çoğu yurtdışında, Türkiye sınırları dışında yürütülmekte ve Türkiye’de resmi adres veya isim kullanmadan faaliyet göstermektedir.

Yasa dışı bahis faaliyetleri, Türkiye’de çeşitli kişi ve ağlar aracılığıyla organize edilmekte, farklı bankalardan açtırılan hesaplar ile internet bankacılığı şifreleri ve SIM kartlar toplanarak sistemli bir şekilde kullanılmaktadır. Bu hesaplar üzerinden para transferi gerçekleştirilmekte, iletişim ise çoğunlukla yurt dışında bulunan kişiler adına çıkarılan hatlar üzerinden sağlanmaktadır. Bu kişiler daha sonra izlerini kaybettirmektedir.

Sümer-1 Sokak, No:11/1, Kızılay, 06420 Çankaya/ANKARA

Organizasyonlar, banka hesaplarını kullandıran kişilerle anlaşma yoluna gitmekte; hesap kartı ve şifresini teslim eden kişilere aylık belirli miktarda ödeme yapılacağı taahhüt edilmekte ve bu ödeme genellikle gerçekleşmektedir. Bu şekilde temin edilen hesaplar üzerinden yüksek meblağlı para transferleri gerçekleştirilmekte, bu durum Türk Ceza Kanunu kapsamında dolandırıcılık suçu teşkil etmektedir.

Öte yandan, bu suçlara ilişkin bazı yargı süreçlerinde mağdura ödeme yapılması hâlinde, dosyaların kapatılabildiği; dolayısıyla mevcut yaptırımların caydırıcılık açısından yetersiz kaldığı ifade edilmektedir.

Murat AKTAŞ

Türkiye’de yasa dışı sanal bahis ve kumar oynatmanın ya da bu faaliyetlerde kullanılmak üzere banka hesaplarını vermenin cezası dolandırıcılık suçu kapsamında değerlendirilmektedir. Bu durum göz önüne alındığında, gayri meşru yollardan para kazanmak isteyen kişiler açısından en az riskli görülen alanlardan birinin bu tür organizasyonlar olduğu söylenebilir mi?

Avukat Enes UYAR

Evet, en ağır ceza dolandırıcılıktır. Diğer fiillerin cezai karşılığı yoktur. Zaten yasa dışı bahis oynatmanın tespiti de mümkün değildir; çünkü yurtdışında kimse kendi hattını, adını veya banka hesabını kullanarak bu işi yapmamaktadır. Cezalar düşük seviyededir. Ancak asıl sorun, bu sistemlerin tespit edilememesidir. İnternette ve televizyonda sıkça karşılaşılan reklamlar yoluyla kullanıcılar günde milyonlarca kez bu içeriklere maruz kalmaktadır. Bu nedenle yasal düzenlemeden çok, teknolojik önlemler gerekmektedir.

Kripto paralarda, izlenmesi mümkün olmayan soğuk cüzdanlar bulunmaktadır. Yasa dışı bahis oynayan kişiler, parayı Türkiye’de yaşayan sıradan vatandaşların banka hesaplarına

Sümer-1 Sokak, No:11/1, Kızılay, 06420 Çankaya/ANKARA

göndermektedir. Hesabını kullandıran bu kişiler, aldıkları parayı soğuk cüzdanlara aktarır. Bu aşamadan sonra paranın kime geçtiği tespit edilememektedir. Hesabını kiraya veren kişi, yapılan işlemler nedeniyle dolandırıcılık suçlamasıyla karşı karşıya kalmakta; örneğin 20 mağdur olması durumunda, her dosyadan 4 yıl olmak üzere toplamda 80 yıla kadar hapis cezası ile yargılanabilmektedir.

Aileye yansıyan etkiler açısından değerlendirildiğinde, Türkiye'deki ekonomik koşullar, bazı bireyleri yasa dışı bahisten uzak dursa da kripto para piyasasına yönlendirmektedir. Özellikle kaldıraçlı işlem sistemi, yatırım adı altında ciddi riskler barındırmakta; birey, elindeki tutarın katlarıyla işlem yaparak yüksek kazanç hedeflerken, zarar durumunda, olmayan parasını da kaybederek borçlanmaktadır. Bu durum aile bütçesine doğrudan zarar vermekte, bazı örneklerde boşanmalara kadar varan sonuçlar doğurmaktadır. Nitekim bizzat gözlemlenen bir vakada, ev hanımı bir kadının eşinin adına hesap açarak kaldıraçlı işlem yaptığı, zarar sonrası borcu ödemek zorunda kaldığı ve bu sürecin ailenin dağılmasıyla sonuçlandığı görülmüştür.

Murat AKTAŞ

Bir hukukçu perspektifinden bakıldığında, Türkiye'de yasa dışı bahis, kumar ve benzeri suçlara ilişkin mevcut cezai yaptırımların etkinliği sizce yeterli midir? Yeterli görülüyorsa, bu alandaki hukuki boşlukların giderilmesi ve caydırıcılığın artırılması adına ne tür yasal veya kurumsal düzenlemeler önerilebilir?

Avukat Enes UYAR

Yasa dışı bahis şebekeleri tespit edilememektedir. Bu durum, faillerin adeta göz göre göre bu faaliyetleri sürdürebilmesine zemin hazırlamaktadır. Dolayısıyla, bu suça müebbet hapis cezası verilse dahi, tespit gerçekleşmedikçe bu cezanın caydırıcılığı olmayacaktır. Öte yandan, tespiti sağlanan durumlarda cezai yaptırımların artırılması, özellikle oynama davranışı üzerinde caydırıcı bir etki oluşturabilir.

Sümer-1 Sokak, No:11/1, Kızılay, 06420 Çankaya/ANKARA

Murat AKTAŞ

Cezaevlerinde yürüttüğünüz çalışmalar ve manevi rehberlik tecrübeniz çerçevesinde değerlendirildiğinde, yasa dışı bahis ve benzeri bağımlılık türlerinin birey ve toplum üzerindeki sosyal etkileri nelerdir? Sahada gözlemlediğiniz örnekler doğrultusunda, bu tür davranışların toplumsal yapıya yansıyan sonuçları hakkında neler söyleyebilirsiniz?

MCBÜ Öğretim Üyesi ve SASAM Ege Bölge Uzmanı Dr. Ahmet ERDİNÇLİ

Her ay Manisa'nın ilçelerinde bağımlılık konularında sahaya inerek farkındalık çalışmaları yürütmekteyim. Görüştüğüm din görevlileri, sanal kumara ciddi düzeyde bağımlı bireylerin olduğunu ve bu durumun maddi iflasın ötesinde aile bütünlüğünü bozduğunu ifade etmektedir.

Borçlanmanın kontrolsüz artışı, kişiyi ödeyemeyeceği seviyelere sürüklemekte; bu durum intihar vakalarına kadar varabilmektedir. Ne yazık ki toplum bu para tuzaklarının ciddiyetinin farkında değildir ve bu alanda daha güçlü bilinçlendirme çalışmaları yapılması gerekmektedir.

Murat AKTAŞ

2025 yılının "Aile Yılı" ilan edilmesi kapsamında, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın sanal bahis ve kumar bağımlılığıyla mücadeleyle yönelik olarak ailelere dönük herhangi bir rehabilitasyon programı ya da destek çalışması bulunmakta mıdır?

Ertuğrul DEMİREL

Aile kurumunun güçlendirilmesine yönelik çeşitli çalışmalar yürütülmektedir. Ancak sanal bahis ve kumar bağımlılığına ilişkin rehabilitasyon süreçleri ve bu alandaki müdahaleler ağırlıklı olarak emniyet birimlerinin görev ve sorumluluk alanında değerlendirilmektedir.

Sümer-1 Sokak, No:11/1, Kızılay, 06420 Çankaya/ANKARA

Manisa Halk Sağlığı İl Müdür yardımcısı ve SASAM Uzmanı Uzm. Dr. Ümit ATMAN

2025 Aile Yılı kapsamında illerde hazırlanan İl Eylem Planları doğrultusunda, aileyi zararlı alışkanlıklardan korumaya yönelik çalışmalar yürütülmektedir. İl Sağlık Müdürlüğü olarak diğer kurumlarla iş birliği içinde, özellikle ebeveynleri ve aile bireylerini bilinçlendirmeye yönelik faaliyetler planlanmıştır. Dünya genelinde sanal bağımlılıkla mücadelede net yaklaşımlar geliştirilememiştir. Dünya Sağlık Örgütü'nün de vurguladığı üzere, erken yaşıta ekran maruziyeti ciddi bir risktir. Bu nedenle çocukların 6 yaşına kadar dijital ekranlardan uzak tutulması, sonrasında ise haftalık internet kullanımının 20 saati geçmemesi önerilmektedir. Aksi hâlde, ekran bağımlılığı sanal kumara kapı aralamakta; süreç zamanla bireysel çöküşe, ailevi dağılmalara ve intihara kadar varabilmektedir. Bu durum, giderek büyüyen ve toplumu tehdit eden sinsi bir risk alanı olarak değerlendirilmesi önemlidir.

Murat AKTAŞ

Yasal düzenleme ve denetimlerin yetersiz kaldığı yönündeki değerlendirmeler göz önüne alındığında, dijital ortamda yasa dışı bahis içeriklerinin tespit edilmesi ve bu platformlara yönelik reklamların engellenmesi teknik olarak mümkün müdür? Bu kapsamda, erişim kısıtlaması ya da başka bir dijital yaptırım uygulanabilir mi? Etkin bir denetim ve müdahale mekanizması kurulabilmesi adına ne tür teknik çözümler önerilebilir?

SASAM Başkan Yardımcısı Mesut UYAR

Sanal bahis merkezleri; Kamboçya, Filipinler, ABD, Türkiye, Kıbrıs ve Gürcistan gibi ülkelerde yoğunlaşmıştır. Türkiye'de yasal çerçevede faaliyet gösteren platformlar (örneğin Milli Piyango, Nesine, Misli.com) denetim altındadır; para transferleri BDDK tarafından izlenmektedir. Ancak yasa dışı sanal bahis, ekonomik açıdan kaçakçılıkla benzer ölçüde zarara yol açmakta ve teknoloji dışında bağımlılık boyutuyla da ciddi risk taşımaktadır. Bu tür bağımlılık genellikle çocuklukta oyun temelli alışkanlıklarla başlamakta, zamanla dijital kumar

Sümer-1 Sokak, No:11/1, Kızılay, 06420 Çankaya/ANKARA

formatlarına dönüşmektedir. Bu nedenle, sanal bahis yalnızca bir güvenlik sorunu değil; aynı zamanda sosyal, psikolojik ve ekonomik bir tehdit olarak ele alınmalıdır.

Sanal bahisle mücadelede teknik boyut kritik önem taşımaktadır. Bu kapsamda, Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesinde Siber Güvenlik Daire Başkanlığı kurulmuş ve sanal bahis odaklı operasyonel çalışmalar başlatılmıştır. Geçtiğimiz aylarda gerçekleştirilen bir operasyonda yaklaşık 400 kişilik bir yapı hedef alınmış, 350'ye yakın şüpheli gözaltına alınmıştır. Mevcut durumda yasa dışı erişimlerin büyük bölümü VPN (Sanal Özel Ağ) üzerinden sağlandığından, VPN kullanımlarının sınırlandırılması veya denetlenmesi gerekmektedir.

BTK gibi kurumların erişim kısıtlamaları VPN aracılığıyla aşılabilmekte, bu nedenle VPN trafiğinin denetimi BDDK ve siber güvenlik birimlerinin iş birliğiyle mümkün olabilir. Türkiye Cumhuriyeti'nin internet erişimine ilişkin mevcut düzenlemeleri bulunsa da bu düzenlemelerin dijital risklere özel olarak güncellenmesi ve tüm internet servis sağlayıcılarına uyarlanması gereklidir. Sadece siber güvenlik birimlerine görev yüklemek yetersiz olacaktır. Bu mücadelede MASAK, RTÜK, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Emniyet teşkilatları gibi kurumların koordineli şekilde çalışabileceği çok paydaşlı bir yapı kurulmalı; teknik engelleme, mali denetim ve sosyal farkındalık çalışmaları bütüncül bir stratejiyle ele alınmalıdır.

Murat AKTAŞ

Teknoloji tabanlı psikolojik destek ve rehabilitasyon uygulamaları, sanal bahis bağımlılığıyla mücadelede nasıl bir rol oynamaktadır? Bu alanda yürütülen çalışmalar nelerdir?

Manisa Halk Sağlığı İl Müdür yardımcısı ve SASAM Uzmanı Uzm. Dr. Ümit ATMAN

Psikolojik destek ve rehabilitasyon süreci, tedavinin son aşamasıdır. Ancak öncelikle kişinin bağımlı olduğunu kabul etmesi ve bu durumun bir hastalık olduğunu benimsemesi

Sümer-1 Sokak, No:11/1, Kızılay, 06420 Çankaya/ANKARA

gerekmektedir. Tedavi süreci, profesyonel yardım talebiyle başlar. Hastanede yaklaşık 3 hafta süren yatış sürecinde, hastanın cep telefonu ve diğer teknolojik cihazlara erişimi kısıtlanır; kurallara uymayan hastalar taburcu edilir. Ancak akıllı telefonların yaygın kullanımı nedeniyle, dijital ortamdan tamamen uzak kalmak zordur; bu nedenle aile ve çevre desteği büyük önem taşır. Yoksunluk belirtileri, ilaç tedavisiyle yönetilir. Tedavi, düzenli kontrollerle yaklaşık 1-1,5 yıl sürer ve sürecin başarıyla tamamlanması için hastanın aile, eş ve çevresinin desteği gereklidir. Ayrıca, hasta yakınlarına yönelik psikologlar tarafından haftalık eğitim ve destek programları uygulanmaktadır.

Kişi, aile ve çevre desteğiyle dijital ortamdan uzak kalmayı başarabilirse, sanal bağımlılıktan kurtulma süreci mümkün hale gelir. Bu süreçte görülen yoksunluk belirtileri, ilaç tedavisiyle kontrol altına alınmakta ve rehabilitasyon süreci genellikle 6 ay ila 1 yıl arasında sürmektedir. Ancak yapılan çalışmalar, sanal ve dijital bağımlılıklarda sıklıkla eşlik eden kişilik bozukluklarına da işaret etmektedir. Kişilik bozuklukları, ruh sağlığı alanında en zor tedavi edilen tablolardan biridir ve bağımlılık tedavisini daha da güçleştirmektedir. Bu nedenle, sadece madde bağımlılığına değil, davranışsal bağımlılıklara da odaklanan, bu alana özel yapılandırılmış tedavi merkezlerine ülke genelinde ihtiyaç duyulmaktadır.

Murat AKTAŞ

Davranışsal bağımlılıkların tedavisine yönelik, madde bağımlılığından bağımsız olarak yapılandırılmış özel merkezler Türkiye’de mevcut mudur?

Manisa Halk Sağlığı İl Müdür yardımcısı ve SASAM Uzmanı Uzm. Dr. Ümit ATMAN

Davranışsal bağımlılıkların tedavisine yönelik, madde bağımlılığından ayrı olarak yapılandırılmış özel merkezler Türkiye’de henüz bulunmamaktadır. Mevcut durumda erişkin arındırma merkezlerine başvuran vakalar, "bağımlılık" başlığı altında genel bir çerçevede ele alınmaktadır. Bununla birlikte, ülke genelinde AMATEM sayısı da ihtiyacı karşılayacak

Sümer-1 Sokak, No:11/1, Kızılay, 06420 Çankaya/ANKARA

düzye değildir.18 yaş altı bireyler için hizmet vermesi amaçlanan Çocuk ve Ergen Madde Bağımlılığı Tedavi Merkezleri (ÇAMATEM) de sayıca yetersizdir. Örneğin Manisa ilinde bir ÇAMATEM bulunmamakta; bu nedenle 18 yaş altı bağımlı vakalar, tedavi için İzmir gibi çevre illere yönlendirilmektedir. Benzer durum birçok ilde yaşanmakta olup, bu tür merkezler genellikle büyükşehirlerde bulunmaktadır.

Ayrıca, erişkin arındırma merkezlerinin hem sayısının artırılması hem de bu merkezlerde davranışsal bağımlılıklar için özel yatak kapasitelerinin ayrılması gerekmektedir. Manisa özelinde örnek vermek gerekirse, řu an yalnızca erkek hastalara hizmet verilebilmekte, kadınlar için ayrı bir tedavi birimi bulunmamaktadır. Oysa sanal bağımlılık vakalarında kadın bireylerin sayısı da azımsanmayacak düzeydedir. Bu nedenle yatak kapasitelerinin yalnızca erkeklere ayrılması, bağımlı kadınlar ve annelerin tedaviye erişimini sınırlamaktadır. Yatak dağılımının cinsiyet temelli eşitlik gözetilerek planlanması ve tüm büyükşehirlerde bu hizmetlerin yaygınlaştırılması önemli bir ihtiyaçtır.

MCBÜ Öğretim Üyesi ve SASAM Ege Bölge Uzmanı Dr. Ahmet ERDİNÇLİ

Konuya manevi perspektiften bakıldığında, günümüz tüketim kültürünün bireyler üzerindeki etkisi dikkat çekicidir. Medya, reklamlar ve diziler aracılığıyla bireylere sürekli olarak “tüket ki mutlu ol” mesajı verilmektedir. Bu durum, sınırlı imkânlara rağmen sınırsız isteklerle karşı karşıya kalan bireylerde tatminsizlik ve aşırı harcama eğilimini körüklemektedir.

Bu noktada, helal kazancın önemi Kur’an ve sünnet ışığında bireylere aktarılmalıdır. Helal kazancın az ama bereketli olduğu vurgulanmalı; israfın dinî bir vecibe olarak haram kılındığı, zaman ve mal israfının da bu kapsamda değerlendirilmesi gerektiği topluma anlatılmalıdır.

Sümer-1 Sokak, No:11/1, Kızılay, 06420 Çankaya/ANKARA

Ayrıca, yalnızlık duygusu özellikle davranışsal bağımlılıklara zemin hazırlayabilmektedir. Bu nedenle bireylerin sosyal hayata katılımının teşvik edilmesi, istişare kültürünün yaygınlaştırılması ve toplumsal bağların güçlendirilmesi önem taşımaktadır. Son olarak, bireylere sahip oldukları her şeyin (can, mal, vb.) bir emanet olduğu bilinci kazandırılmalı; bu emanetin korunması ve sorumluluğunun idrakiyle hareket edilmesi gerektiği öğretilmelidir.

Murat AKTAŞ

Ekran bağımlılığıyla başlayıp zamanla intihara kadar varan ağır sonuçlara yol açabilen bu süreçte, teknolojik olarak bu gidişatın önüne geçmek mümkün müdür; teknoloji tabanlı bir rehabilitasyon sistemi uygulanabilir mi?

SASAM İç Anadolu Bölge Koordinatörü Aytaç BAŞOK

Bağımlılıkların önlenmesi için öncelikle bu bağımlılıkların ortaya çıkış nedenlerinin analiz edilmesi gerekmektedir. Türkiye'nin diğer ülkelerle kıyaslandığında, bu sürecin ardında ekonomik sıkıntılar mı, toplumsal-sosyal problemler mi, yoksa medya ve çevrenin etkisiyle oluşan kolay yoldan zengin olma arzusu mu olduğu tartışılmalıdır. Ekranlarda sunulan yapay refah gösterileri, bireyleri erişemedikleri bir yaşam tarzına öykünmeye itmekte, bu da yasa dışı kumar ve bahis gibi davranışsal bağımlılıklara zemin hazırlamaktadır.

Yasal zemindeki bahis sistemleri ile yasa dışı olanlar arasında ortaya çıkan çelişki de değerlendirilmeli; bağımlılığın yalnızca yasa dışı olanla mı sınırlı kaldığı sorgulanmalıdır. Teknik olarak her kapatılan yasa dışı kanalın yerine yenisi geçmekte, başlar değil yalnızca taşeronlar yakalanabilmektedir. Bu yapılar yüksek kazanç getirdiği için yasal zemine geçmeye de yanaşmamaktadır. Asıl mesele mağdur olan bireyleri nasıl koruyacağımıza odaklanmaktır.

Sümer-1 Sokak, No:11/1, Kızılay, 06420 Çankaya/ANKARA

Toplumun büyük bölümü, çocuklar dâhil, günde ortalama beş saatin üzerinde ekranla vakit geçirmektedir. Dolayısıyla sadece çocuklara değil, tüm bireylere yönelik stratejiler geliştirilmelidir. Radikal teknolojik tedbirler geçici çözümler sunabilir ancak kalıcı çözüm, dijital erişimin sistemsal düzeyde kontrol altına alınmasından geçmektedir. Diğer ülkelerin uygulamaları da bu bağlamda dikkate alınmalıdır.

SASAM Başkan Yardımcısı Mesut UYAR

Konunun odağı yasa dışı sanal bahis siteleri olduğundan dolayı bu çerçevede değerlendirme yapılmaktadır; aksi takdirde kumarın her türü toplumumuz için zararlıdır. Ancak burada özel olarak yasa dışı bahisler ele alınmıştır. Devlet eliyle yürütülen piyango idaresi gibi birçok yasal kurum mevcuttur.

Bazı ülkelerdeki yasaklama süreçlerine örnek vermek gerekirse; Türkmenistan, Kuzey Kore ve Çin gibi ülkeler vardır. Çin, birçok şeyi yasaklamakla birlikte kendi ürettiği sanal bahis siteleri ve kripto borsalarına sahiptir. Bu durum, aynı zamanda siber güvenlik sorunlarını beraberinde getiren, kara para aklamanın merkezi işlevi gören bir yapıdır. Yasadışı bahis sitelerine üye olan kişiler, sık sık 0850'li numaralardan aranarak %50 bonus teklifleriyle karşılaşmaktadır.

Amacımız, hem bu tür çağruların önüne geçmek hem de kişilerin yasa dışı bahis sitelerine kolay erişimini engellemektir. Bu kısa vadeli bir çözüm olmakla birlikte, uzun vadeli ve kalıcı çözümlere ulaşılabilmesi için gereklidir. Aksi takdirde sadece sanal bahis değil, kumarın her türü toplumda olumsuz sonuçlar doğurmaya devam edecektir.

Selim ÖZTÜRK

Davranışsal bağımlılık toplumda hızla yayılan bir pandemi boyutuna ulaşmıştır. Bu sorunun önüne geçilmesi için toplumsal bilinçlendirme elzemdir. Aile ve bağlı kurumlar

Sümer-1 Sokak, No:11/1, Kızılay, 06420 Çankaya/ANKARA

öncülüğünde kamu spotları hazırlanmalı, internet ve televizyon aracılığıyla geniş kitlelere ulaşılmalıdır. Davranışsal bağımlılıklara özel merkezlerin açılması, ayrıca “Alo 171 Sigara Bırakma Hattı” gibi benzeri, bağımlılıkla mücadeleye yönelik danışma ve destek hatlarının kurulması gerekmektedir. Bu alanda yaşanan bireysel trajediler medyada sıkça yer almakta, can kayıplarına neden olmaktadır. Uzun vadeli çözüm için eğitim müfredatına kumarın ve dijital bağımlılıkların zararlarının dahil edilmesi, erken yaşta farkındalık kazandırılması büyük önem taşıdığı düşüncesindeyim.

Sümer-1 Sokak, No:11/1, Kızılay, 06420 Çankaya/ANKARA

SONUÇ

Gerçekleştirilen bu kapsamlı değerlendirme ve istişare süreci, dijitalleşmenin birey ve toplum üzerindeki etkilerini sadece teknolojik değil; psikolojik, sosyolojik, ekonomik ve hukuki boyutlarıyla ele alma gerekliliğini bir kez daha gözler önüne sermiştir. Özellikle yasa dışı dijital faaliyetler, bireysel bağımlılıklarla sınırlı kalmayıp, aile yapısını zedeleyen, sosyal ilişkileri zayıflatan ve ekonomik yıkıma neden olan çok yönlü bir tehdit alanı oluşturmaktadır.

Çalıştay süresince öne çıkan görüşler; yasal düzenlemelerin güncellenmesi, teknolojik denetimlerin artırılması, rehabilitasyon hizmetlerinin yaygınlaştırılması, aile temelli önleyici çalışmaların güçlendirilmesi ve medya aracılığıyla kamuoyunun bilinçlendirilmesi gerektiği yönündedir. Katılımcılar tarafından dile getirilen çözüm önerileri; yalnızca bireyi değil, aynı zamanda toplumsal dokuyu ve gelecek kuşakları da korumayı hedefleyen çok paydaşlı bir yaklaşım ihtiyacına işaret etmektedir.

Bu bağlamda; sağlık, güvenlik, eğitim, medya, dini rehberlik ve sosyal hizmet gibi birçok alanda faaliyet gösteren kurum ve kuruluşların ortak bir strateji etrafında koordineli çalışması elzemdir. Özellikle davranışsal bağımlılıklara yönelik ayrı merkezlerin kurulması, psikososyal destek sistemlerinin güçlendirilmesi, çocuklar ve gençler başta olmak üzere tüm topluma yönelik farkındalık artırıcı kampanyaların yaygınlaştırılması gerekmektedir.

Sonuç olarak, bu çalışmada ortaya konan tespit, öneri ve değerlendirmelerin; politika yapıcılara, uygulayıcılara ve akademik çevrelere yol gösterici olması; aynı zamanda toplumsal farkındalığın artmasına katkı sunması beklenmektedir.

Sümer-1 Sokak, No:11/1, Kızılay, 06420 Çankaya/ANKARA

ÇALIŞTAY KAPSAMINDA DİLE GETİRİLEN ÖNERİLER

- 1. Davranışsal bağımlılıkların ayrı bir kategori olarak ele alınması**
 - Sanal bahis, dijital oyun ve ekran bağımlılığı gibi konuların sadece madde bağımlılığı çatısı altında değil, davranışsal bağımlılık olarak değerlendirilmesi ve buna özel merkezlerin kurulması önerilmiştir.
- 2. Rehabilitasyon merkezlerinin yaygınlaştırılması**
 - Türkiye genelinde erişkin ve çocuk arındırma merkezlerinin (AMATEM ve ÇAMATEM) sayıca yetersiz olduğu vurgulanmış; kadınlara özel yatakların artırılması ve her ilde erişilebilir hizmetlerin sağlanması gerektiği ifade edilmiştir.
- 3. Aile temelli koruyucu ve önleyici hizmetlerin güçlendirilmesi**
 - Aile içi farkındalık eğitimlerinin yaygınlaştırılması, ebeveynlere yönelik seminer ve rehberlik hizmetlerinin artırılması gerektiği dile getirilmiştir.
- 4. Toplumsal bilinçlendirme çalışmalarının artırılması**
 - Kamu spotları, sosyal medya içerikleri, belgeseller ve görsel kampanyalar yoluyla toplumun geniş kesimlerine ulaşacak farkındalık çalışmaları yapılması önerilmiştir.
- 5. Yasal ve teknik altyapının güçlendirilmesi**
 - Yasa dışı sanal bahisle mücadelede teknolojik izleme, IP/VPN denetimi, hızlı erişim engelleme mekanizmaları ve kripto para transferlerinin takibi gibi teknik önlemler için mevzuat güncellenmesi gerekliliği belirtilmiştir.
- 6. Psikolojik destek sistemlerinin güçlendirilmesi**
 - Bağımlılıkla mücadele sürecinde bireylere yönelik psikolojik destek hizmetlerinin artırılması, AMATEM ve benzeri merkezlerde bireysel terapi, grup çalışmaları ve aile danışmanlığı süreçlerinin yapılandırılması önerilmiştir.

Sümer-1 Sokak, No:11/1, Kızılay, 06420 Çankaya/ANKARA

7. Danışma hatlarının oluşturulması

- “Alo Davranışsal Bağımlılık Hattı” gibi, sigara bırakma hattı benzeri bir danışma ve yönlendirme hattı kurulması gerekliliği vurgulanmıştır.

8. Medya denetiminin artırılması

- Sanal bahis, yasa dışı kazanç ve kolay yoldan zengin olma algısı yaratan içeriklerin medya ve sosyal medya platformlarında sınırlandırılması önerilmiştir.

9. Erken yaşta bilinçlendirme ve eğitim

- Okul öncesinden itibaren eğitim müfredatına kumarın zararları, dijital bağımlılık, helal kazanç bilinci gibi konuların etik, din ve sosyal bilgiler dersleri kapsamında entegre edilmesi önerilmiştir.

10. Kurumsal iş birliği mekanizmalarının oluşturulması

Aile Bakanlığı, Emniyet, RTÜK, MASAK, Sağlık Bakanlığı, Diyanet İşleri Başkanlığı gibi kurumlar arasında koordineli bir şekilde çalışacak “Bağımlılıkla Mücadele Üst Kurulu” gibi kalıcı yapıların kurulması gerektiği önerilmiştir.

Sümer-1 Sokak, No:11/1, Kızılay, 06420 Çankaya/ANKARA